

XLII.

Z H T H M A T A,
verbum DEI scriptum & præ-
dicatum respicientia, ejusdemq;
essentiam & actiones inquirentia;

Omnibus Christi Jesu Servato-
ris nostri Evangelium profi-
tentibus servis,

Uc

*Fraternè & Amicè suam hic ferant
sententiam.*

à

QVODAM VERITATIS AMATORE
proposita.

FRANCOFURTI,

Exscribent LVCAS JENNIS, 1626.

N verbum DEI (quod non est esse ntiale Patri. sed istud significat & revelat) Ens creatum sic. vel increatum, simplex vel compositum, vel ex aggregatione plurium.

2. Si verbum hoc est increatum, Quæritur, an substantia sit vel accidens extra DEUM, vel in DEO ab æterno existens.

3. Si verò verbum hoc creatum substantia asserendum, quæritur, ubi per se, & non in alio, subsistat.

Quod si id, de quo agitur, Accidens creatum pronuncian- dum erit, quæritur, in quo illud sit prædicamento? an in præ- dicamento Qualitatis vel Relationis &c.

4. Verbum hoc si *võnyux* seu conceptus mentis asserendum, quæritur, an ab æterno in mente divinâ tanquam accidens creatum existat, vel potius divinâ operatione à & in mente humanâ, in quâ manet, producat & efficiatur.

5. Si verbum hoc *võnyux* & conceptus Mentis, an conceptus hic aliud verum, proprium & adæquatum *subiectum in quo* habeat, præterquam Mentem.

6. Si *võnyux* hoc nullum aliud proprium subiectum habet præterquam intellectum, an propriè dicatur *võnyux* hoc libris Prophetis & Evangelicis inhæsiuè contineri & inesse.

7. An aliud quid in libris sit præter SIGNA.

8. An sententiæ scripturarû, *sive* historice, *sive* legales, *sive* Evangelice, aliud in suâ essentiâ, quâ tales, comprehendant, quàm VIM SIGNIFICANDI suum objectum. Totius I. Reg. 13. VERBA, *inquit*, non possunt poni tanquam principia EFFECTIVA; Benè tamen tanquam SIGNA. Nullum enim verbum est, quod secundum SE Ipsum aliquam habeat virtutem ad efficiendum, etiam si sint verba Sacramentalia. Nam ipsa verba SECUNDUM SE in nullo Sacramento ali- quid conferunt, sed quia Ministri illa proferunt, DEVS confert gratiam Sacramentalem, vel EFFICIT, quicquid fieri debet, & hoc tam in Sacramento Eucharistie, quàm in cæteris.

9. An

9. An non Essentia sententiarum & dictorum consistat in declaratione & manifestatione objectorum. *Exempli gratia* Marc. 16. v. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, An non hoc dictum ostendat & urgeat fidem & baptismum, quo per fidem assumpto, sequitur Salus credentem; *vel*, an adhuc *alia virtus* efficiens hisce verbis in suâ essentiâ consideratus insit, & ubi permanenter insit.

10. Cum verba & dictiones sint distinctæ in sententijs, ut ut sint partes sententiarum, & sententia vel dictum unum ab altero distinguatur, an VIRTUS cōvertens hominem in se quoq; distincta sit iuxta sententiarum seu dictorum distinctionem.

11. Cum virtus convertens sit Spiritui Sancto essentialis, quomodo possit esse essentialis scripturarum dictis & sententijs, quæ solum ὄχημα & vehiculum Spiritus Sancti statuuntur?

12. Quod aliquis auditorum *salutariter* movetur verbis prolatis, an non hoc inde, quod ipsum objectum per verba significatum, *puta*, Christum fide apprehendat; alius verò quod non *salutariter* movetur, ex eo proveniat, quòd objectum *per verba significatum* contemnat.

13. An in hominis non renati sit potestate verbis Evange-
lij auditis credere, nō tantum illa vera esse, quod est historica, sed & applicare sibi Christi beneficia, quod est salvifica fidei; de quo postea pluribus.

14. An non Verbum DEI, cum ἦ scribi, prædicari, vel ore proferri, ipsi sit accidentarium in suâ essentiâ consideratum, præcisè istis accidentibus, quorundam mente, tantum sit ἐνδιάθετον seu internum & mentale? quid ergò illorū *vocale verbum*?

15. Cum uno jotâ, dictione vel phrasi mutatâ, vel expunctâ, vel omisâ, sæpè tota sententia mutetur, an non ipsa verborum genuina & legitima SIGNIFICATIO Verbi scripti & prædicati essentiam ingrediatur?

16. An non propriè loquendo *sensus significatus* (seu ipsum ὄχημα) sit verbum Mentis, cui declarando & manifestando verba significantia & literarum appositè combinatorum series, inventio sive humano, sive divino disposita, subserviant?

17. An audiens Verba significantia ex S. scripturis prælecta concipiat sensum verborum *active*, vel suscipiendo verum sensum impressione verborum ab *extra saltem patiatur*.

18. Si audiens vel legens impressione verborum ab *extra tantum patitur* receptionem veri *νοησις* & sensus in intellectu; An non intellectus ignobilior erit potentia Auditui & Visu? Auditus enim audiens, & visus videns *actiones suas* intra se exerunt *immanentes*. Quod si ergò intellectus intelligens non efficit suam intellectionem & *νοησις* ab *intra*; sed tantum patitur *νοησις* collationem ab *extra*, uti ceræ effigies aliqua imprimitur; intellectus profectò Visu & Auditui inferior potentia erit.

19. Si verò intellectus ponderans verborum significationem *parit & efficit intra se verum sensum scripturarum*, an non verus scripturarum sensus in intellectu humano & ab intellectu humano producatur?

20. Ista intellectus actio, cum sit *immanens*, terminum à quo & ad quem in ipso intellectu habens, quaeritur, quomodo verum sit, quod per scripturam vel etiam concionatorem ab *extra* effectivè producatur?

21. Deinde cum intellectus versans circa scripturas cognoscendas *triplicem* edat actionem. 1. Terminum *simplicium apprehensionem*; puta, *Ἰησους* Christus, quid significet. 2. Terminum *simplicium compositionem*, vel *divisionem*, puta, Christus est DEUS, vel non est DEUS. 3. Syllogismum unum ex altero inferendo & iudicio inito concludendo; puta, Ergò est adorandus: *Quaeritur*; An istas actiones scriptura vel concionator ab *extra* inferat efficiendo, quâ de re supra: *Vel*; An intellectus istarum operationum causa interna & efficiens maneat.

22. An intellectus literalem & historicum sensum collatione dictorum, quæ sit mentis agitatione eruiturus, *intra seipsum potens* sit intelligere historiam & sensum literalem *solis humanis viribus & lumine intellectui*. Voluntati & memoriæ *naturali*; *Vel*, cū vires & internum lumen intellectui, Voluntati & potentiaë imaginatrici congenitum in omnibus & singulis hominibus pari gradu radios suos non vibrent, quaeritur, an non à parte intellectus,

Spi-

Spiritus Sancti supernaturalis requiratur *gratia sive auxilium*, quod non est scriptura seu sensus scripturæ, sed ad hunc eliciendum cum mente concurrens & operans.

23. Deinde cum aliud sit. Textum scripturæ *intelligere*, aliud verò eidem Textui *credere* (nam & Judæus hæc verba audiens : *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret* &c. paragraphum hunc intelligit, vel audiens ejus explicationem potest intelligere ; attamen eidem non credit, verè scilicet rem sese habere, ut verba sonant) *Quæritur* ; An non ad fidem hanc in mente generandam, ut ut adhuc sit historica, præter scripturam loquentem *vis aliqua supernaturalis persuadens & intellectum*, ut fidem intra se pariat, *determinans, sit necessaria*.

24. Præterea, cum fides salvifica sit *ἁποστολική* seu certa fiducia non tantum Veritatem *propositionis seu enunciationis* (puta, Christus est nostra justitia) sed & *veritatem rei* (puta, Christum justitiam nostram) apprehendens & cordi uniens ; *Quæritur*, An nulla alia vis & efficacia à parte intellectus desideretur, quàm quæ à scriptura vel à verbo lecto *ab extra communicatur*.

25. Virtus illa fidem salvificam generans & exerens, *in quo sit subjecto*, an subjectivè & in hæsiivè in sit Biblijs, an verò in Spiritu Sancto, vel in homine nondum regenito.

26. In homine, *quà nondum regenito*, naturâ virtus illa non est, secus Pelagij error obtineret, & viribus humanis adscriberetur, quod divinæ est Gratiæ. In Biblijs multò minus est, nisi literis & verbis magicam vim velimus attribuere ; *In DEO* ergò tantum illam esse videtur concludi.

27. Cum Virtus illa in Deo sit & tamen homini communicetur, ut illa cooperante credat ; *quæritur*, quomodo virtus DEI fiat hominis (1.) An *transfusione*, ita ut in Deo non maneat ? quod *ἀπορροή* ; (2.) An *unione essentiali & personali*, quod æquè absolum ; (3.) An verò *unione & communionem gratiosâ*, ita quidem, ut, quod DEI est *essentialiter*, hominis sit *per gratiam*, uti radij solares sunt & manēt Solis radij, hominis verò sunt *ijdē radij*, quatenus ille radijs Solaribus circumdatus, & ab iisdem calefactus est. *Verbo* ; virtus illa videtur hominis esse *per assistentiam gratiosam* ; nō verò

per essentiam. Christus enim suâ virtute operatur, cum & in homine; Uti ergo Christus & Paulus *distincti* sunt, licet *unum* sint Spiritu; ita & virtus Christi & hominis credituri sunt unum unione Spirituali & mystica. Eph. I. v. 19, 20. 2. Cor. 12. v. 9.

28. Deinde, cum virtus seu potentia DEI prædicetur de Evangelio seu lato nuncio, quod propriè loquendo solam remissionem peccatorum per Christum, non verò concionem de pœnitentiâ includere quidam autumant, an Evangelium seu doctrina hæc de remissione peccatorum *essentialiter sit virtus seu Omnipotentia DEI; si ita*; an non Evangelium sit ipse DEUS cui enim essentialiter *εὐαγγέλιον ἰδιωμα* divinum competit, illud DEUS est; *Vel: An doctrina de Christo sit virtus DEI ουνοδοχῆς*, hoc est quod offerat, insinuet, docendo, significando *χρῆστος* Christum, qui *Virtus & brachium DEI est* (salvans Es. 9. Es. 53. Et hanc existimo esse sententiam rectè sentientium.

29. An non multi doctrinam Evangelij habeant, & tamen Spiritum Sanctum & virtutem sanctificantem non habeant? *si ita*; quomodo verum sit, nunquam à verbo Spiritum Sanctum posse avelli.

30. An PseudoTheologi, qui pleni sunt *verbo significante* & pleni quoq; sint *Christo & Spiritu Sancto significato*.

31. Cum Lutherus Tom. VIII. Jhen. Germ. in Schemhamphoras pag. 122. editionis Anno 1562. asserat: **Das Buch Messia (das ist/ das Buch des Newen Testaments) sey viel besser / heiliger vnd herzlicher / denn Moses vnd das Alte Testament** &c. Quæritur, an non illa epitheta (*heiliger, besser, herzlicher*) ratione SIGNIFICATI, per utriusq; Testamenti doctrinam declarati, intelligenda sint. Nam si doctrina Veteris & Novi Testamenti, *quatenus doctrina est*, consideretur, certè utriusq; Testamenti doctrina DEUM habet authorem, & DEI verbum revelatum dicitur, ideoq; hoc respectu nec *magis*, nec *minus* admittit. Quod cum ita se habeat, *Quæritur*, An non, cum utraq; doctrina, Veteris videlicet & Novæ legis,

legis, *distincta habeat objecta*, (puta, *Umbra* & *Corpo*, sacrificia bruta & unicum consummans sanctificandos &c.) propter SIGNIFICATA meliora & sanctiora una alterâ quoq; doctrinâ dicatur sanctior vel melior, ita ut *metonymica* hic locutio sit concedenda. Quo consequens est, *Sanctitatem & Bonitatem realem* in SIGNIFICATO (scilicet Christo) fide apprehendi, non verò *doctrina enuncianti inherere*; cum multi doctrinam Evangelicam habentes, neq; tamen *Sanctitatem & Bonitatem realem in Christo* per doctrinam significato apprehendentes, ad inferna decrudantur.

32. *Queritur*: An non *Applicatio verbi & Receptio verbi* in cordibus hominum solum sit actio Spiritus Sancti, & non verbi; ut applicatio vel *elevatio gladij* non est à gladio, sed ab utente & vibrante gladium.

33. An non ergò falsum, *nihil facere Spiritum Sanctum in homine convertendo, quod verbum quoq; non faciat*, ita quidem ut scilicet per una & *indistincta* in utraq; causa cōiuncta sit statuēda actio.

34. *Queritur*: An non velle audire verbum & quidem *atque tenē audire & fructuosè meditari* verbum, actiones sint *Spiritus Sancti & hominis* unâ operātis non verò verbi, sed circa verbum.

35. An verum sit, *VERBUM IN SE, EX SE, & PER SE* convertere virtute congenitâ.

36. An verbo DEI ante usum virtus vivificans, ut *pharmaco* vis sanans sit inclusa, ut essentiali prædicatione de verbo prædicetur, & ubi illud verbum?

37. An Spiritus Sanctus in homine convertendo *nihil verbo superaddat*, sed omnia jam ante usum, quæ ad hominem convertendum requiruntur, verbo *indiderit* & communicarit:

38. Unde ergò Spiritus Sanctus *Causa principalis* conversionis appelletur, si nullus ab illo *influxus* sit, vel, quomodo verbum *Causa organica* possit dici, cum omnia *IN SE & PER SE* requisita ad agendum possideat, quæ *causam principalem* manifestant.

39. An non necessario, respectu Spiritus Sancti, & scripturæ operantis *primo & posterius naturâ* sit asserēdum, cum *cōversio* sit
fit

fit actio libera & voluntaria, qua libertate Arbitrij, Voluntatis & Iudicij Scriptura destituitur, ut pote, qua ratione & voluntate careat.

40. - Præterea, cum Spiritus S. suã virtutem conjungat Verbo, ut hoc possit convertere, Quæritur, *VBI* illa fiat conjunctio: an *in libro vel in mente & voluntate* hominis convertendi?

41. An Spiritus S. tantum per Scripturam seu verbum prædicatum influat in mētem, *ita quidem*, ut nulla actio, nullus influxus, nulla illuminatio activa in mentem & voluntatem hominis convertendi, illuminandi *suavi, mirabili & ineffabili interno & occulto modo* menti & voluntati hominis illabatur, dum legit & ponderat scripturas, vel etiam orat, jejunat, & carnis affectus domat, ut scripturam per scripturam salvificè cognoscere, & quæ salutis & fidei regenerantis sunt, capere possit.

42. An qui Textum Scripturæ legit, & verum sensum per Spiritum S. non capit, *verè* tamen verbum DEI habere & possidere dicendus sit.

